

KOMENTARZ DO STANDARDU V.8

ZASADY OKREŚLANIA WARTOŚCI SZKÓD SPOWODOWANYCH BUDOWĄ INFRASTRUKTURY PODZIEMNEJ I NADZIEMNEJ

1. Komentarz do pkt. 3.5

Pasy występowania poszczególnych szkód:

Pas		Rodzaj szkody				
		Utrata pożytków	Zmniejszenie zdolności produkcyjnej	Straty w pożytkach wywołane naziemnymi elementami infrastruktury	Zmniejszenie wartości z tytułu trwałego ograniczenia w korzystaniu z nieruchom.	Zmniejszenie wartości z tytułu zmiany funkcji
Budowy	wykopu	+	+	w obszarze występowania z powierzchnią zasięgową		
	Składowania gruntu	+	+ -			
	pomocniczy	+	+ -			
Ograniczenia w korzystaniu z nieruchomości					+	
Ochrony						+

2. Komentarz do pkt. 3.6.

W protokóle należy podać dokładny opis stanu nieruchomości w odniesieniu do:

- a) gruntu – przeznaczenie gruntu, przy rolnych i leśnych - dane o przydatności rolniczej, składzie mechanicznym, ukształtowaniu rzeźby,
- b) budynków, budowli i urządzeń – o ich rodzaju, technologii wykonania, wymiarach, stanie technicznym i inne istotne dane,
- c) roślin – dane o rodzaju roślin, ich stanie zdrowotnym i wegetacyjnym, stanie agrotechnicznym i poprawności uprawowej,
- d) wód – dane o stanie warunków wodnych,
- e) złóż kopalin – dane o rodzaju i stanie udokumentowania występowania kopalin

3. Komentarz do pkt. 4.1.5.

- a) Szkody w uprawach polowych.

Odszkodowanie za zniszczone zasiewy i uprawy roślin jednorocznych należy szacować **według zasad stosowanych przy wywłaszczaniu nieruchomości**, czyli

według przewidywanych plonów i cen kształtujących się w obrocie rynkowym, zmniejszając je o wartość nie poniesionych nakładów koniecznych w związku ze zbiorem tych plonów.

Wielkość przewidywanych plonów należy rozumieć jako sumę prognozowanych plonów głównych i pobocznych w okresie zbiorów.

Ceny kształtujące się w obrocie rynkowym należy rozumieć **jako prognozowane ceny produktów** tego samego rodzaju i typu **w okresie ich plonowania**. Prognoza plonów i cen powinna wynikać z danych zarejestrowanych w poprzednim okresie plonowania.

W przypadku znaczącego wzrostu wielkości faktycznych plonów i cen, stwierdzonych w okresie zbiorów, w stosunku do wielkości prognozowanych, szacunek odszkodowania należy przeprowadzić ponownie przy uwzględnieniu zaistniałych różnic.

b) Pożytki na użytkach zielonych.

Użytki zielone trwałe są to tereny stale zadarnione, porośnięte wieloletnią roślinnością trawiastozielną użytkowane kośnie, pastwiskowo lub zmiennie kośno-pastwiskowo.

Pratotechnika to całokształt zabiegów związanych z uprawą łąk i pastwisk, ich użytkowaniem i pielęgnowaniem.

c) Szkody na plantacjach kultur wieloletnich.

Odszkodowanie należy rozumieć, zgodnie z ustawą o gospodarce nieruchomościami, jako **koszty założenia plantacji i jej pielęgnacji** do czasu pierwszych zbiorów **oraz wartość utraconych korzyści** w okresie od dnia jej zajęcia do dnia zakończenia pełnego plonowania.

Wartość strat dla nowo założonej plantacji, przed pierwszymi plonami, jest równa kosztom jej założenia i pielęgnacji.

Wartość utraconych pożytków należy uwzględniać po zaistnieniu pierwszych zbiorów z plantacji.

W przypadku zniszczenia produkcji **w szkółce sadowniczej** straty należy oszacować metodą kosztową bądź dochodową, w zależności od rodzaju i stopnia rozwoju roślin.

d) Pożytki w ogrodach działkowych, zieleńcach, ogrodach ozdobnych i przydomowych, szkółkach itd.

W zależności od sposobu użytkowania i położenia rozróżnia się następujące rodzaje trawników:

- ozdobne: dywanowe, parkowe i łąkowe,
- sportowe (do piłki nożnej, hokeja, tenisa),

- rekreacyjne (relaksowe),
- zadarnienia terenów trudnych (skarpy, nasypy, pasy autostrad, rowy melioracyjne, parkingi, itp.),
- zadarnienia terenów zdegradowanych przez działalność człowieka (hałdy po kopalinach, wysypiska śmieci, odpady przemysłowe).

Trawniki w zależności od przeznaczenia, wymagają różnego przygotowania gleby, właściwego doboru gatunków i odmian traw, gęstości wysiewu nasion oraz sposobu pielęgnowania

4. Komentarz do pkt. 4.1.12.

Wymiary i zasób złoża nie podlegającego eksploatacji w filarze ochronnym ustala się na podstawie dokumentacji geologicznej.

Należy również uwzględnić koszty pośrednie związane z utrzymaniem zaplecza bazy produkcyjnej, ochroną złoża itp.

5. Komentarz do pkt. 4.1.13.

W podanych w standardzie przypadkach wielkość szkody powinna odpowiadać wielkości „nadwyżki bezpośredniej” obejmującej dochód czysty i koszty własne ponoszone przez producenta.

Wielkość utraconego dochodu rolniczego jest równa wartości produkcji (wartość plonu głównego i pobocznego), pomniejszonej o obce koszty produkcji (koszty zabiegów agrotechnicznych, materiału siewnego, nawozów, transportu, robocizny najemnej itp.).

Wycena szkody w sposób szczegółowy:

W tym przypadku należy określić wielkość szkody jako równą utracie pożytków z powierzchni zajętej przez infrastrukturę, obliczone jak dla roślin uprawianych na całym polu, z którego został zajęty pas pod infrastrukturę.

Dotyczy to sytuacji, gdy uprawa na polu, z którego został wycięty pas pod infrastrukturę jest prowadzona zgodnie z wcześniejszymi planami agrotechnicznymi – zgodnie z rotacją płodozmianu w myśl zasad racjonalnej agrotechniki.

Nie może to być roślina uprawiana tylko w roku ustalania odszkodowania i tylko w bezpośrednim sąsiedztwie infrastruktury, tylko na całym polu płodozmianowym.

Określenie na całym polu odnosi się do pól dużych i przypadków gdy obszar zajęty pod infrastrukturę nie przekracza 10% całego pola.

Wycena szkody w sposób uproszczony (gdy występuje zgodność interesów inwestora i użytkownika)

Ustalanie odszkodowania w sposób uproszczony może odbywać się kilkoma metodami. Wybór powinien zależeć od sytuacji występującej w terenie.

a) Metoda pola zastępczego

W tej metodzie zakłada się, że rolnik przeniesie swoje uprawy na pole zastępcze wydzierżawione od innego właściciela. Należy wówczas wyszukać w pobliżu pole o podobnych walorach produkcyjnych i uzgodnić z właścicielem czynsz dzierżawny.

Wysokość odszkodowania powinna odpowiadać wysokości uzgodnionego czynszu, ewentualnie powiększonego (w skrajnych przypadkach) nawet o 50% z tytułu lokalizacji pola zastępczego. Z reguły koszty dzierżawy (czynszu) nie przekraczają 20% wartości gruntu.

b) Metoda koszyka upraw

W metodzie tej mogą wystąpić dwie odmiany:

- wiejskiego koszyka,
- indywidualnego koszyka.

Metodę „koszyka upraw” powinno się stosować w przypadkach:

- gdy występuje konieczność wcześniejszej wyceny prognozowanych odszkodowań,
- gdy są wątpliwości co do rodzaju roślin, których uprawa miała się odbywać według oświadczenia rolnika.

Wymaga to ustalenia:

- czy rodzaj i jakość gleby pozwalają na uprawę deklarowanej rośliny,
- czy dotychczasowy stan kultury roli na przedmiotowej działce rokuje udanie się deklarowanej uprawy,
- czy w gospodarstwie istnieją tradycje w prowadzeniu deklarowanych upraw (czy poprzednio były uprawiane, czy są dowody na ich uprawę np. w postaci umów kontraktacyjnych),
- jaka będzie struktura upraw na pozostałych polach gospodarstwa i czy znacznie odbiega ona od struktury poprzedniej,
- na jakie rośliny rolnik ma zawarte umowy kontraktacyjne i czy prowadzi ich uprawę poza pasem, czy tylko deklaruje ich uprawę w pasie infrastruktury.

W pierwszych latach po wybudowaniu infrastruktury **nie jest możliwa uprawa roślin o wysokich wymaganiach** agrotechnicznych – gleba pełną zdolność produkcyjną osiąga po 4 – 5 latach. Za taki też okres zostało wypłacone odszkodowanie przy ustalaniu zmniejszenia wartości gruntów zrehabilitowanych.

Z podanego uzasadnienia wynika, że **przy ustalaniu odszkodowania** za brak możliwości korzystania z użytków rolnych w okresie dłuższym niż jeden cykl agrotechniczny, **nie powinno uwzględniać się roślin wymagających gleb według stanu sprzed zajęcia gruntu** przez infrastrukturę.

W przypadku stosowania „koszyka indywidualnego” należy ustalić listę 5 – 10 podstawowych roślin uprawianych w gospodarstwie, określić ich udział w strukturze zasiewów i ustalić przeciętne odszkodowanie za utracony dochód z tych roślin.

W przypadku stosowania „koszyka wiejskiego” obliczanie odszkodowania polega na:

- ustaleniu listy roślin uprawianych w danej wsi (obrębnie ewidencyjnym),
- ustaleniu ich udziału w strukturze zasiewów i obliczeniu przeciętnego odszkodowania za utracony dochód dla wszystkich roślin..

6. Komentarz do pkt. 4.2.

Zmniejszenie zdolności produkcyjnej występuje **przy dużym naruszeniu gleby**, a więc przy budowie infrastruktury podziemnej **systemem wykopu otwartego**.

Budowa infrastruktury podziemnej:

techniką „przepychania”, lub pługoukładaczem nie wywołuje dużych zniszczeń gleby i najczęściej w momencie zwrotu nieruchomości gleba ma pełną zdolność produkcyjną.

7. Komentarz do pkt.4.2.2.

Z dotychczasowych obserwacji okresu dochodzenia gleby do pełnej zdolności produkcyjnej po rekultywacji można przyjąć następujący sposób ustalania strat w pasie roboczym:

- a) w pasie wykopu przyjąć, że dojście do pełnej produktywności następuje w 5 roku i że obniżenie plonów wynosi:

w roku 1 - 60% plonu

w roku 2 - 40% plonu

w roku 3 - 30% plonu

w roku 4 - 20% plonu

Łącznie więc w pasie wykopu strata plonu wynosi około 150%.

- b) w pozostałej części pasa roboczego dojście do pełnej produktywności następuje w 2-gim roku, a obniżenie plonu w roku pierwszym sięga 30%.

Ustalona w ten sposób kwota rekompensaty jest określana w oparciu o ceny bieżące i jest płatna z góry. Sposób ten jest korzystny dla właściciela gruntów ponieważ nie uwzględnia dyskontowania przyszłych strumieni pieniężnych, odzwierciedlających prognozowane obniżki plonów w poszczególnych latach.

8. Komentarz do pkt. 4.3.1.

Wielkość powierzchni wyłączonej z produkcji rolnej z tytułu lokalizacji naziemnych elementów infrastruktury określa się według następujących zasad:

- a) w przypadku upraw polowych:

- ustala się powierzchnię wyłączoną trwale przez przeszkodę (jest to powierzchnia obliczona z wymiarów przeszkody z kołnierzem o szerokości 0,25m. i powiększoną o powierzchnię dwóch trójkątów skierowanych wierzchołkami wzdłuż dłuższego boku działki, o podstawie równej szerokości przeszkody z kołnierzem i kątem przy tej podstawie o tang. równym 10,0;

- ustala się powierzchnię strat brzegowych w przeliczeniu na powierzchnię o zerowej produkcji (pas szerokości 0,5 m wokół powierzchni określonej powyżej).

W przypadku użytków zielonych powierzchnia ta jest dwukrotnie mniejsza.

Wielkość powierzchni wyłączonej z produkcji rolnej z tytułu lokalizacji naziemnych elementów infrastruktury na gruntach ornych ustalona empirycznie wynosi (na użytkach zielonych wielkość ta wynosi 50% podanej w tabeli)

Przeszkoda o szerokości w m	Razem powierz. wyłączona z produkcji w m²
0,2	11
0,5	17
0,75	23
1	30
1,25	38
1,5	46
1,75	55
2	65
2,25	76
2,5	87
2,75	99
3	112
3,25	126
3,5	140
3,75	155
4	171
4,25	188
4,5	205
4,75	223
5	242

Za podaną powierzchnię powinno się płacić odszkodowanie, chociaż nie zmienia ona właściciela, a odszkodowanie jest rekompensatą za trwałe zmniejszenie powierzchni produkcyjnej.

9. Komentarz do pkt. 4.4.2.

W przypadku braku danych rynkowych:

- minimalną wielkość współczynnika (0,15), za trwałe ograniczenie w sposobie korzystania z nieruchomości, należy stosować w sytuacji, gdy nie występują żadne dodatkowe ograniczenia w rolniczym wykorzystaniu omawianego obszaru,
- dodatkowe ograniczenia mogą wynikać z występowania na nieruchomości „świadków” infrastruktury (słupków sygnalizacyjnych lub wączaczy, studzienek, itp.), a także z reglamentacji zakresu upraw (np. zakaz sadzenia drzewek w sadach) i wówczas współczynnik powinien być większy, aż do 0,20.

10. Komentarz do pkt 4.4.3.

Usytuowanie infrastruktury na nieruchomości powoduje czasami zmianę sposobu jej użytkowania, które jest niezgodne z funkcją w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Na skutek wybudowania infrastruktury nieruchomość lub jej część traci swoją dotychczasową funkcję i może być dalej wykorzystywana tylko jako grunt rolny.

11. Opracowanie komentarza.

Niniejszy komentarz opracowano łącznie ze standardem V.8, uchwalonym przez Radę Krajową PFSRM w dniu 10 stycznia 2002 r.